

Sygn. akt: III AUa 32/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 listopada 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Ewa Naze

Sędziowie: SSA Mirosław Godlewski

SSA Beata Michalska (spr.)

Protokolant: st. sekr. sądowy Aleksandra Słota

po rozpoznaniu w dniu 7 listopada 2014 r. w Łodzi

sprawy **A. P.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w P.**

o podleganie obowiązkowemu ubezpieczeniu,

na skutek apelacji wnioskodawczyni

od wyroku Sądu Okręgowego w Płocku

z dnia 26 listopada 2013 r., sygn. akt: VI U 2234/13;

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 32/14

UZASADNIENIE

Ubezpieczona A. P. w dniu 5 sierpnia 2013r. wniosła odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. z 9 lipca 2013r., stwierdzającej podleganie przez wymienioną obowiązkowym ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym oraz wypadkowemu od 1 stycznia 2008r. z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej. Ubezpieczona zaskarżyła powyższą decyzję w całości i podniosła, że nie miała świadomości istnienia obowiązku odprowadzania składek na ubezpieczenia społeczne. W 2008r. nabyła uprawnienia do emerytury, ale nie składała wniosku o świadczenie, ponieważ bardziej korzystne było dla niej pobieranie renty rodzinnej. Ubezpieczona podała, że na podstawie decyzji Zakładu z 17 stycznia 1994r., jako osoba pobierająca rentę z tytułu niezdolności do pracy, została zwolniona z obowiązku podlegania ubezpieczeniom społecznym. Nie śledziła zmian przepisów w tym zakresie. Ubezpieczona opisała również swoje problemy zdrowotne oraz sytuację finansową.

W odpowiedzi na odwołanie ZUS wniósł o jego oddalenie. W uzasadnieniu swojego stanowiska organ rentowy podał, że wydana w sprawie decyzja jest zgodna z art. 9 ust.4 c ustawy z dnia z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych, obowiązującym od dnia 1 stycznia 2008r.

Wyrokiem z 26 listopada 2013r., w sprawie o sygn. akt VIU 2234/13, Sąd Okręgowy w Płocku, VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie.

Powyższe orzeczenie zapadło po następujących ustaleniach faktycznych i prawnych:

A. P., ur. (...), od dnia 28 stycznia 1983r. nabyła prawo do renty inwalidzkiej, a następnie z tytułu niezdolności do pracy na stałe. Od 1 października 2001r. przysługuje jej też prawo do renty rodzinnej po zmarłym mężu przyznane również na stałe. Organ rentowy wypłaca rentę rodzinną. Decyzją z 17 stycznia 1994r. ZUS stwierdził, że ubezpieczona od 15 grudnia 1993r. z tytułu pozarolniczej działalności gospodarczej nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym.

Jak ustalił Sąd Okręgowy, ubezpieczona kilkakrotnie podejmowała pozarolniczą działalność gospodarczą. Od 16 czerwca 2002r. ubezpieczona nieprzerwanie prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą w zakresie napraw pozostałych artykułów użytku osobistego i domowego - wykonuje usługi krawieckie. Wg ustaleń Sądu pierwszej instancji, mimo zmiany regulacji prawnych od 1 stycznia 2008r., dotyczących obowiązków podlegania ubezpieczeniom społecznym przez rencistów, ubezpieczona nie dokonała zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych: emerytalnego, rentowych i wypadkowego. W dniu (...). A. P. ukończyła 60 lat, ale nie wystąpiła z wnioskiem o przyznanie jej prawa do emerytury, uznając, że będzie świadczeniem mniej korzystnym.

Jak podkreślił Sąd Okręgowy, kwestia podlegania ubezpieczeniom społecznym przez osoby mające ustalone prawo do renty z tytułu prowadzonej przez te osoby pozarolniczej działalności gospodarczej do 31 grudnia 2007r. była wyłączona z zakresu regulacji ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych, określających obowiązkowe tytuły ubezpieczeń oraz zbieg tych tytułów. Rencisci, o których mowa wyżej, do tej daty na swój wniosek dobrowolnie podlegali ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu. Z dniem 1 stycznia 2008r. wszedł w życie dodany do ustawy systemowej przepis art. 9 ust.4c, zgodnie z którym osoby prowadzące pozarolniczą działalność, o której mowa w art. 8 ust. 6 pkt 1, mające ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym do czasu ustalenia prawa do emerytury. Od tego dnia aż do nabycia prawa do emerytury, obowiązkiem ubezpieczeń społecznych zostali objęci przedsiębiorcy posiadający ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy z powszechnego systemu ubezpieczeń realizowanego przez ZUS.

Nadto Sąd Okręgowy wskazał, że art.8 ust.6 pkt 1 ustawy systemowej za osobę prowadzącą pozarolniczą działalność uważa osobę prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie przepisów o działalności gospodarczej lub innych przepisów szczególnych. Osoba ta na podstawie art.6 ust.1 pkt 5 w zw. z art.13 pkt 4 ustawy systemowej podlega obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności do dnia zaprzestania wykonywania tej działalności, z wyłączeniem okresu, na który wykonywanie działalności zostało zawieszona na podstawie przepisów o swobodzie działalności gospodarczej. W analogicznym zakresie rencista - przedsiębiorca podlega ubezpieczeniu wypadkowemu, które poprzez odesłanie z art.12 ust.1 ustawy systemowej wskazuje na obowiązek podlegania ubezpieczeniu wypadkowemu przez osoby podlegające obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowemu. Na podstawie art. 36 ust.3 ustawy systemowej przedsiębiorca ma obowiązek dokonania osobistego zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych. Również ubezpieczeni, którzy prowadzą działalność gospodarczą, muszą sami obliczyć i przekazać co miesiąc do Zakładu składki na wymienione ubezpieczenia - na podstawie art. 16 ust.4 w zw. z art.17 ust.3 ustawy systemowej.

Sąd Okręgowy, jako okoliczności bezsporne, wskazał, że ubezpieczona jest uprawniona do renty z tytułu niezdolności do pracy od 28 stycznia 1983r. na stałe, jak również to, że począwszy od 16 czerwca 2002r. prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą. Dlatego w związku z wejściem w życie z dniem 1 stycznia 2008r. art.9 ust.4c podlegała obowiązkowym ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu, do których jednak nie dokonała zgłoszenia. ZUS trafnie zatem wydał zaskarżoną decyzję, mocą której stwierdził powyższy obowiązek. Bez znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy, w ocenie Sądu Okręgowego, pozostaje fakt, że z dniem 24 października 2008r. ubezpieczona spełniła warunki do nabycia emerytury w powszechnym wieku emerytalnym, ponieważ nie ma ustalonego prawa do tego świadczenia. Sąd powołał w tym miejscu wyrok Sądu Najwyższego z 12 kwietnia 2007r., I

UK 323/06, OSNP 2008/9-10/145. W sprawie nie zachodzi zatem okoliczność wyłączająca obowiązek ubezpieczeń społecznych w omówionym wyżej zakresie, począwszy od października 2008r.

Bez znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy pozostaje również niewiedza ubezpieczonej w kwestii zmiany przepisów odnoszących się do zasad podlegania ubezpieczeniom społecznym. Sąd Okręgowy powołał się w tym miejscu na uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 5 marca 2008r., III UK 93/07, OSNP 2009/11-12/157, że uprawnienia i obowiązki wynikające z systemu zabezpieczenia społecznego, są wyczerpująco uregulowane w przepisach powszechnie obowiązującego prawa. Jedną z zasad demokratycznego państwa prawnego jest wymóg jawności prawa, rozumiany w ten sposób, że akty prawne obowiązują dopiero po ich ogłoszeniu w stosownym organie promulgacyjnym i upływie *vacatio legis*, tak, aby zainteresowane podmioty miały możliwość i czas na zapoznanie się z obowiązującym stanem prawnym. Dotyczy to zarówno obowiązków nakładanych na rozmaite podmioty, jak i przysługujących im uprawnień. W związku z zasadą jawności prawa obowiązuje również zasada: "nieznajomość prawa szkodzi", podkreślająca, że osoby uczestniczące w obrocie prawnym powinny wykazać się aktywnością w ustalaniu swojej sytuacji prawnej (między innymi poprzez wsparcie fachowych doradców oraz zwracanie się z pytaniami do podmiotów określonych w art. 61 Konstytucji). Ubezpieczona nie może w związku z powyższym zasłaniać się niewiedzą odnoszących się do niej obowiązków publicznoprawnych.

W ocenie Sądu pierwszej instancji, nie miały znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy podnoszone przez ubezpieczoną kwestie dotyczące sytuacji finansowej i jej stanu zdrowia. W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych nie mają zastosowania zasady współżycia społecznego (vide wyrok SA w Warszawie z dnia 3 grudnia 2003 r., III AUa 1450/02, OSA 2004, z. 7, poz. 17; wyrok SA w Lublinie z dnia 3 września 1998 r., III AUa 200/98, OSA 1999, z. 5, poz. 27). Okoliczność ta mogłaby mieć jedynie znaczenie w postępowaniu z odwołania od decyzji organu rentowego odmawiającej umorzenia zaległości składkowych.

W rezultacie Sąd Okręgowy uznał, że zaskarżona decyzja organu rentowego jest zasadna i na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. odwołanie oddalił.

Powyższy wyrok w całości zaskarżyła ubezpieczona i zarzuciła mu:

- naruszenie prawa materialnego poprzez niewłaściwą interpretację art.8 ust. 6 pkt 1 i art. 12 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz nieuwzględnienie art. 5 k.c. poprzez uczynienie ze swego prawa użytku, który jest sprzeczny ze społeczno - gospodarczym przeznaczeniem tego prawa i z zasadami współżycia społecznego oraz normami słuszności .
- naruszenie prawa procesowego w szczególności art. 233 §1 k.p.c. poprzez niewłaściwą ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego oraz art. 328 k.p.c. poprzez wadliwe uzasadnienie wyroku.

W uzasadnieniu swojego stanowiska apelująca podkreśliła, że w październiku 2008 r. osiągnęła wiek emerytalny i nabyła prawo do emerytury. Ponadto ma ustalone na stałe prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy oraz prawo do renty rodzinnej po zmarłym mężu. Apelująca przytoczyła wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 11 września 2013 r., w sprawie III AUa 251/2013, gdzie Sąd stwierdza, że osoby pobierające rentę rodzinną i równoległe prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą nie podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym na podstawie art. 9 ust. 4 c ustawy systemowej. Ma do nich zastosowanie przepis art. 9 ust. 5 tej ustawy. Zarówno z literalnego brzmienia powyższego przepisu (art.9 ust.4c), jak również stanowiska doktryny wynika, że unormowanie to ma charakter szczególny, zatem wymaga wykładni ścisłej. Przepis ten dotyczy wyłącznie osób mających ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy, a więc renty z systemu powszechnego (które jednocześnie prowadzą pozarolniczą działalność gospodarczą). Nie zostały nim objęte osoby otrzymujące renty na podstawie przepisów ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin, renty rolnicze, renty socjalne i renty rodzinne. Sąd w ww. wyroku uznał, że wnioskodawczyni - jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą i mająca prawo do renty rodzinnej - z tytułu prowadzonej działalności podlega

ubezpieceniom społecznym: emerytalnemu i rentowym dobrowolnie, nie zaś obowiązkowo. Analogiczne rozwiązanie winno być zastosowane w niniejszej sprawie w stosunku do apelującej.

Z ostrożności procesowej apelująca podniosła, iż Sąd Okręgowy nietrafnie wskazał, że nie ma podstawy powoływać się na zasady współżycia społecznego w sprawie z zakresu ubezpieczenia społecznego. Jako przedsiębiorca, ale jednocześnie obywatel, ubezpieczony, rencista może działać i żyć w przeświadczeniu, że organy działające w imieniu Państwa Polskiego, mogące nakładać liczne obowiązki i egzekwować je po przymusie, powinny jednocześnie pomagać podatnikom, ubezpieczonym w przestrzeganiu prawa, udzielać im stosownych informacji i pouczać o skutkach prawnych zaniedbań a nie czekać 5 lat i wszczynać postępowanie tuż przed upływem terminu przedawnienia. Niewątpliwie takie obowiązki ma również ZUS w zakresie informowania ubezpieczonych o ich prawach i obowiązkach. Takie przeświadczenie ubezpieczonego wynika m.in. z faktu, iż 17 stycznia 1994r. (...) Oddział w P. wydał decyzję, na podstawie której stwierdził, że nie podlega od 15 grudnia 1993 r. obowiązkowo ubezpieceniom społecznym ze względu na uprawnienie do renty. Skoro nastąpiła zmiana przepisów w tym zakresie apelująca mogła oczekiwać od ZUS informacji o zmianie jej statusu i konieczności objęcia obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi, tym bardziej, że co miesiąc składałam deklaracje rozliczeniowe ZUS DRA. W ocenie apelującej, prawo musi przewidywać wyjątki od zasady, że nieznanomość prawa szkodzi, skoro jest przeciwstawna zasada *ius est ars boni et aequi* - prawo jest sztuką czynienia tego, co dobre i słuszne.

W ocenie apelującej należało też wziąć pod uwagę, że w styczniu 2009 r. ZUS pozbawił ją statusu osoby niepełnosprawnej, na co wskazuje błędna zmiana kodów ubezpieczeniowych w deklaracjach ZWUA i ZZA, co zostało pominięte przez Sąd Okręgowy i dlatego winno być jedną z przesłanek uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Według apelującej, pozostawanie zaskarżonej decyzji ZUS w porządku prawnym każe się zastanawiać nad jej zgodnością z art. 2 Konstytucji RP stanowiącym, że Rzeczpospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym, urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej.

W konkluzji swojego stanowiska apelująca wносиła o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i uwzględnienie odwołania oraz zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpatrzenia.

Sąd Apelacyjny zważył:

Apelacja ubezpieczonej nie jest uzasadniona.

Ustalony w sprawie stan faktyczny nie był sporny. Ubezpieczona w treści apelacji potwierdziła w szczególności, że ma ustalone na stałe prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy oraz prawo do renty rodzinnej. Precyzując te okoliczności, należy tylko przypomnieć, że zgodnie z niekwestionowanymi ustaleniami Sądu pierwszej instancji, ubezpieczona od 28 stycznia 1983r. nabyła prawo do renty inwalidzkiej, a następnie z tytułu niezdolności do pracy na stałe. Następnie od 1 października 2001r. przysługuje jej też prawo do renty rodzinnej po zmarłym mężu, które to świadczenie jest wypłacane. Ubezpieczona, która 28 października 2008r. ukończyła 60 lat, do daty zaskarżonej decyzji nie składała wniosku o emeryturę. Ponadto, zgodnie z oświadczeniem ubezpieczonej złożonym na rozprawie (k.25 akt sprawy), kilkakrotnie prowadziła działalność gospodarczą. Jak wynika z informacji Naczelnika Urzędu Skarbowego w P. z 26 lipca 2013r. oraz Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (k.1 i 2 akt ZUS), A. P. po 1 stycznia 1999r. rozpoczęła kolejny raz prowadzenie działalności gospodarczej od 16 czerwca 2002r. i prowadziła ją nieprzerwanie do daty zaskarżonej decyzji, nie zgłaszając w organie skarbowym jej zawieszenia.

Przy tak ustalonym niespornie stanie faktycznym Sąd Okręgowy prawidłowo uznał, że ubezpieczona podlega obowiązkowo ubezpieceniom: emerytalnemu i rentowym oraz ubezpieczeniu wypadkowemu z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej na podstawie art.6 ust.1 pkt 5 ustawy z 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jed. Dz.U. z 2013r., poz.1442 ze zm). Zgodnie z powołanym przepisem, obowiązkowo ubezpieceniom emerytalnemu i rentowym podlegają, z zastrzeżeniem art. 8 i 9, osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność - od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności do dnia zaprzestania wykonywania tej działalności, z wyłączeniem okresu, na który wykonywanie

działalności zostało zawieszono na podstawie przepisów o swobodzie działalności gospodarczej (art.13 pkt 4). Nadto w myśl art.12 ust.1 u.s.u.s., obowiązkowo ubezpieczeniu wypadkowemu podlegają osoby podlegające ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym.

Ponieważ w sprawie nie było sporu co do tego, że w okresie po 1 stycznia 2008r. ubezpieczona prowadziła nieprzerwanie pozarolniczą działalność gospodarczą, należało poddać analizie zarzut apelującej, czy w niespornie ustalonym stanie faktycznym, ubezpieczona podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym, jako osoba wymieniona w art.9 ust.4c u.s.u.s., czy też na mocy art.9 ust.5 to ubezpieczenie było dobrowolne. Zgodnie bowiem z art.9 ust.5 osoby, o których mowa w art. 6 (w tym prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą), niewymienione w ust. 4 i 4c mające ustalone prawo do emerytury lub renty podlegają dobrowolnie ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowym.

Na podstawie przepisu art. 2 pkt 1 lit. b ustawy z 1 lipca 2005 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2005 r. Nr 169, poz. 1412) do ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych dodano przepis art. 9 ust. 4c, który zaczął obowiązywać od 1 stycznia 2008 r. Stosownie do powyższego przepisu osoby prowadzące pozarolniczą działalność, o której mowa w art. 8 ust. 6 pkt 1 ww. ustawy, mające ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym do czasu ustalenia prawa do emerytury. Należy zgodzić się z cytowanym przez apelującą wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 11 września 2013r., w sprawie III AUa 251/13, lex 1369202, że „przepis art. 9 ust. 4c u.s.u.s. dotyczy wyłącznie osób mających ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy, a więc renty z systemu powszechnego (które jednocześnie prowadzą pozarolniczą działalność gospodarczą). Nie zostały nim objęte osoby otrzymujące renty na podstawie przepisów ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin, renty rolnicze, renty socjalne i renty rodzinne”. Ale stan faktyczny na tle którego wydano ww. wyrok nie jest tożsamy, wbrew twierdzeniom apelującej, z jej sprawą. Ubezpieczona należy bowiem do kręgu osób, o których mowa w art.9 ust.4c, ponieważ, co jest w sprawie niesporne (potwierdza tę okoliczność w treści apelacji), od 28 stycznia 1983r. ma ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy na stałe. Ponadto od 1 października 2001r. ma ustalone prawo do renty rodzinnej po zmarłym mężu. Nie ma natomiast ustalonego prawa do emerytury. W kontekście brzmienia art.9 ust.4c u.s.u.s. nie ma znaczenia, jak słusznie przyjął Sąd Okręgowy, okoliczność, że ubezpieczona w dniu 28 października 2008r. spełniła przesłankę wieku (inne przesłanki, w tym np. wymagany okres składkowy i nieskładkowy, nie były badane) do nabycia emerytury na podstawie art.27 ust.1 pkt 1 i ust.2 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz.U. z 2013r. poz.1440 ze zm.). Należy w tym miejscu podzielić pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w wyroku z 12 kwietnia 2007r., sygn.akt I UK 323/06, OSNP 2008/9-10/145, zgodnie z którym o obowiązkowym lub dobrowolnym charakterze ubezpieczenia osoby prowadzącej działalność gospodarczą nie decyduje spełnianie przez nią warunków do renty lub emerytury, lecz ustalenie prawa do jednego z tych świadczeń. Dlatego osoba prowadząca działalność gospodarczą od dnia wydania decyzji lub wyroku o ustaleniu tego prawa podlega obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu (art. 9 ust. 5 u.s.u.s.). Wyrok został wydany w odmiennym stanie faktycznym, aczkolwiek w uzasadnieniu powołanego wyroku Sąd Najwyższy wyjaśnił dokładnie znaczenie pojęcia „ustalenie prawa do świadczeń” i odróżnił go od pojęcia „spełniania warunków do ich przyznania”. O istnieniu prawa do świadczeń z ubezpieczenia społecznego stanowi art. 100 u.e.r.f.u.s., przewidujący jego powstanie z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa, natomiast ustalenie prawa do świadczeń wymaga deklaratywnej decyzji organu określonego między innymi w art. 68 ust. 1 pkt 1 lit. b u.s.u.s., prawo to indywidualizującej, zgodnie z art. 83 ust. 1 pkt 4 ustawy, jeśli zostanie złożony przez osobę zainteresowaną stosowny wniosek. Wynika stąd, że istnienia prawa do świadczeń, wiążącego się ze spełnieniem warunków nabycia tego prawa, nie można utożsamiać z ustaleniem prawa do świadczenia. Wątpliwość w tym zakresie została usunięta przez Sąd Najwyższy, który stwierdził, że przyznaniem świadczenia jest ustalenie prawa do jego pobierania (por. uchwałę siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 1989 r., III UZP 11/89, OSNCP 1990 nr 6, poz. 72 i wcześniejszą uchwałę z dnia 10 sierpnia 1988 r., III UZP 22/88, OSNCP 1989 nr 12, poz. 194). Pogląd ten zachował aktualność, a jego przyjęcie oznacza, że o obowiązkowym lub dobrowolnym charakterze ubezpieczenia osoby prowadzącej działalność gospodarczą nie decyduje spełnianie przez nią warunków do renty lub emerytury, lecz ustalenie prawa do jednego z tych świadczeń.

Przechodząc na grunt niniejszej sprawy, nie budzi wątpliwości, że ubezpieczona ma ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy i do daty wydania zaskarżonej decyzji nie posiadała ustalonego prawa do emerytury. Przy czym jej twierdzenie, że z dniem 28 października 2008r. mogła spełnić warunki do jego nabycia, nie było przedmiotem oceny, ponieważ jest bez wpływu na ustalenie warunków z art.9 ust.4c u.s.u.s. Na marginesie należy dodatkowo wskazać, że do ubezpieczonej nie ma też zastosowania art.27a u.e.r.f.u.s., zgodnie z którym emeryturę przyznaje się z urzędu zamiast pobieranej renty z tytułu niezdolności do pracy osobie, która osiągnęła wiek emerytalny, o którym mowa w art. 27 ust. 2 i 3, oraz podlegała ubezpieczeniu społecznemu albo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, ponieważ od 1 października 2001r. apelująca, mając ustalone na stałe prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy i renty rodzinnej, pobiera rentę rodzinną.

Odnosząc się do zarzutu niepoinformowania ubezpieczonej o zmianie przepisów, mocą których wprowadzono obowiązujący art.9 ust.4c u.s.u.s. należy w pierwszej kolejności podzielić stanowisko Sądu Najwyższego zawarte w uzasadnieniu przytoczonego przez Sąd Okręgowy wyroku z 5 marca 2008r., w sprawie III UK 93/07, że uprawnienia wynikające z systemu zabezpieczenia społecznego, w tym prawo do emerytury - także wcześniejszej - są wyczerpująco uregulowane w przepisach powszechnie obowiązującego prawa. Jedną z zasad demokratycznego państwa prawnego jest wymóg jawności prawa, rozumiany w ten sposób, że akty prawne obowiązują dopiero po ich ogłoszeniu w stosownym organie promulgacyjnym i upływie *vacatio legis*, tak, aby zainteresowane podmioty miały możliwość i czas na zapoznanie się z obowiązującym stanem prawnym. Dotyczy to zarówno obowiązków nakładanych na rozmaite podmioty, jak i przysługujących im uprawnień. W związku z zasadą jawności prawa obowiązuje również zasada: "nieznajomość prawa szkodzi", podkreślająca, że osoby uczestniczące w obrocie prawnym powinny wykazać się aktywnością w ustalaniu swojej sytuacji prawnej (między innymi poprzez wsparcie fachowych doradców oraz zwracanie się z pytaniami do podmiotów określonych w art. 61 Konstytucji). W ustalonym stanie faktycznym apelująca podnosi, że 17 stycznia 1994r. (...) Oddział w P. wydał decyzję, na podstawie której stwierdził, iż nie podlega od 15 grudnia 1993 r. obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym ze względu na uprawnienie do renty. Jednakże apelująca pomija istotne okoliczności, że następnie miała przerwy w prowadzeniu działalności gospodarczej i po 1 stycznia 1999r. podjęła ją od 16 czerwca 2002r. Stąd nie może odnosić treści decyzji z 1994r. do działalności podjętej od 16 czerwca 2002r. Poza tym dla oceny możliwości zapoznania się z obowiązującymi przepisami nie bez znaczenia jest też fakt, że dodanie ust.4c do art.9 u.s.u.s. nastąpiło ustawą z 1 lipca 2005 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, a jego obowiązywanie rozpoczęło się ostatecznie dopiero od 1 stycznia 2008r. Z uwagi na znacznie wydłużone *vacatio legis* oraz fakt prowadzenia w latach 2005-2008 przez ubezpieczoną nieprzerwanie działalności gospodarczej, nie można uznać, jak prawidłowo ocenił Sąd Okręgowy, że możliwość zapoznania się z obowiązującymi przepisami była w tym wypadku niemożliwa czy choćby utrudniona. Już tylko na marginesie tych rozważań trzeba dodać, że skutek w postaci podlegania ubezpieczeniom społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą powstaje z mocy prawa i trwa przez cały czas spełnienia warunków określonych w normie art. 13 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, chyba że zachodzą wyjątki ustawowe uzasadniające ich dobrowolność.

W świetle ww. przesłanek z art.9 ust.4c u.s.u.s., które były podstawą wydania zaskarżonej decyzji, nie ma też znaczenia podnoszony przez apelującą zarzut nieuwzględnienia w druku zgłoszenia do ubezpieczenia zdrowotnego ZUS P ZZA faktu legitymowania się przez skarżącą orzeczeniem o lekkim stopniu niepełnosprawności (kod „1” , a nie – „0”). Znaczenie ma natomiast dokonanie wyrejestrowania z ubezpieczeń oraz wskazanie w obydwu tych dokumentach, wypełnionych na podstawie zgłoszenia płatnika składek, kodu tytułu ubezpieczenia : 05 10 ((...) P (...)k. 13 oraz ZUS P ZZA –k.14 akt sprawy) . Zgodnie z art. 36 ust. 1 ustawy systemowej każda osoba objęta obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi podlega zgłoszeniu do ubezpieczeń społecznych. W myśl ustępu 3 powołanego przepisu obowiązek zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych w przypadku osób prowadzących pozarolniczą działalność, należy do tych osób. Treść sformułowanego w tym przepisie obowiązku zgłoszenia do ubezpieczeń jest jednoznaczna. Nadto w myśl art.36 ust.7 , prawdziwość danych zawartych w zgłoszeniu do ubezpieczeń społecznych osoba zgłaszana potwierdza własnoręcznym podpisem. Zgodnie z obowiązującym w dacie wyrejestrowania z ubezpieczeń (5 stycznia 2009r.) od 1 stycznia 2008r. rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 24 czerwca 2008 r. w sprawie określenia wzorów zgłoszeń do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego, imiennych raportów

miesięcznych i imiennych raportów miesięcznych korygujących, zgłoszeń płatnika, deklaracji rozliczeniowych i deklaracji rozliczeniowych korygujących oraz innych dokumentów (Dz. U. Nr 112, poz. 717) kod ubezpieczenia 05 10 dotyczy osoby prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą niemającej ustalonego prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, dla której podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi zadeklarowana kwota nie niższa niż 60 % kwoty przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia. Natomiast dla osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą mających ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy, dla której podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi zadeklarowana kwota nie niższa niż 60 % kwoty przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia właściwy był kod ubezpieczenia : 05 12. Ponieważ apelująca również w dacie wypełniania tego oświadczenia (5 stycznia 2009r.) była osobą „mającą ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy”, jej oświadczenie zawarte w załączonych formularzach było niezgodne ze stanem faktycznym, czego w zarzutach apelacji nie kwestionuje.

Dodatkowo należy podkreślić, iż zgodnie z utrwalonym w orzecznictwie stanowiskiem przepisy prawa ubezpieczeń społecznych mają charakter przepisów prawa publicznego, a zatem dla złagodzenia rygorów prawa ubezpieczeń społecznych nie stosuje się art. 5 k.c. Tym samym Sąd pierwszej instancji prawidłowo nie oceniał sytuacji ubezpieczonej przez pryzmat klauzul generalnych z przepisu art. 5 k.c. (np. wyrok SN z dnia 16 czerwca 2011r. III UK 214/10 LEX nr 1095955, wyrok SA w Łodzi z dnia 21 sierpnia 2013r. III AUa 1772/12 LEX nr 1366109 wyrok SA w K. z dnia 20 maja 2010 r., III AUa 3616/09, opubl. LEX nr 785483).

Reasumując, A. P., jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą w okresie wskazanym w zaskarżonej decyzji i jednocześnie mająca ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy, podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym zgodnie z art.6 ust.1 pkt 5 oraz art.9 ust.4c u.s.u.s.

W związku z powyższym, Sąd Apelacyjny, uznając rozstrzygnięcie Sądu pierwszej instancji za słuszne i odpowiadające prawu, działając na podstawie art. 385 k.p.c., oddalił apelację, jako bezzasadną.